

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

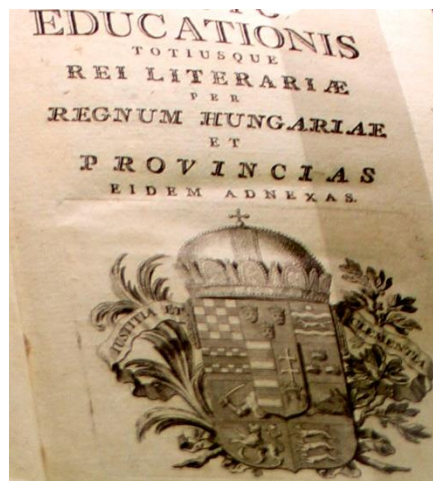
17. ročník, školský rok 2024/25

Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Kto bol pravdepodobným hlavným autorom pedagogickej časti školskej reformy, realizovanej v roku 1777 v Uhorsku za vlády Márie Terézie? Aké pomenovanie má tento dokument? Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla. Pomôžte si aj obrázkom.

a) Jozef Ignác Bajza	1) Rerum educationis novarum
b) Ján Hollý	2) Magna charta educationis
c) Matej Bel	3) Ratio educationis
d) Adam František Kollár	4) Educationis codex

2.* Prečítajte si uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Vedecký základ telesnej výchovy (napr. systematickosť cvičení, meranie výkonnosti) poskytla filatelistická pedagogika.
- b) Medzi podporovateľov realizácie telesnej výchovy v školách patrili už v čase slovenského národného obrodzenia Samuel Tešedík a Juraj Palkovič.
- c) V prvej polovici 19. storočia prebiehal spolkový telocvik výlučne vo verejných, na to určených inštitúciách.
- d) Ľudovít Štúr bol známy okrem iného aj ako výborný šermiar.
- e) Moderná telovýchova a šport sa začali na Slovensku výraznejšie presadzovať až po revolučnom roku 1848.
- f) Zakladanie športových organizácií bolo spočiatku populárne v nižších spoločenských vrstvách a až neskôr sa k nim pripojili vyššie aristokratické kruhy.
- g) Viaceré športové spolky na území Slovenska sa stali nástrojom maďarizácie.

3.* Vytvorte správne dvojice medzi osobnosťami a činnosťou, ktorá ich preslávila. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Pierre de Coubertain	1) zakladateľ Sokola (sokolská telocvičná sústava)
b) Gašpar Fejérpataky-Belopotocký	2) organizoval prvé kurzy lyžovania a sánkovania na Slovensku
c) Michal Guhr	3) olympionik (reprezentant Uhorska aj ČSR)
d) Miroslav Tyrš	4) zorganizoval výstup na Kriváň (1834)
e) Mór Kocván	5) zakladateľ olympijského hnutia

4.* Pozorne si prečítajte nasledujúci text a nájdite v ňom päť chýb. Zapište ich do odpovedového hárka a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť.

Dôležitým podnetom pre pozdvihnutie telesnej zdatnosti obyvateľstva a uvoľnenie dlhodobého zákazu organizácie telovýchovných spolkov boli **porážky Rakúska** vo vojnách so zjednocujúcim sa budúcim Nemeckom (1859). Na rozdiel od rakúskej časti monarchie, v uhorskej časti bol šport viac preferovaný v podobe zakladania **športových** besied v podobe **telovýchovných spolkov** súvisiacich s brannou činnosťou. Moderné **športové hnutie** sa u nás postupne formovalo hlavne na dedinách. V konečnom dôsledku však až do konca 19. stor. existovali v našich končinách len **tri** slovenské roľnícke **telocvičné jednotky** a organizovanejšia telovýchovná činnosť sa slobodne realizovala iba medzi zahraničnými Slovákmi v podobe Telocvičnej slovenskej jednoty Sokol. Napriek tomu už od roku 1862 existoval v Bratislave prvý skutočný moderný športový klub na našom území – **Bratislavský kolkársky klub**.

5.* Ktoré štyri z osobností pochádzajúcich zo Slovenska reprezentovali Uhorsko a získavali medaily na OH v rokoch 1896 – 1912? V odpovedovom hárku uveďte len príslušné písmená, za ktorými sa nachádza správna odpoveď.

- a) Alojz Sokol – Szokolyi/Szokol
- b) Zoltán Halmaj
- c) Zoltán Habadej
- d) Ján Levoslav Bella
- e) Svetozár Hurban Vajanský
- f) Vojtech Zamarovský
- g) Vojtech Zulawszky
- h) Alexander Prokopp
- i) Alexander Moyzes

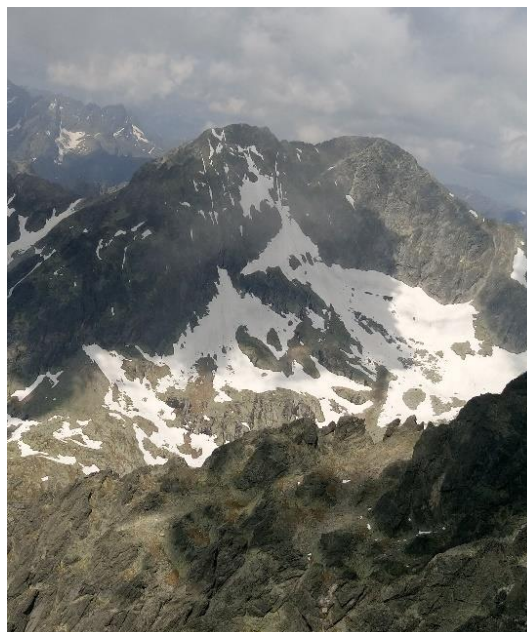

6.* Pri každej otázke si vyberte vždy jednu správnu odpoveď a do odpovedového hárku zapište iba kombináciu čísla a písmena.

- 1) Na ktorých OH bola po prvýkrát použitá olympijská vlajka?
a) v Aténach 1898 b) v St. Luis (USA) 1904 c) v Londýne 1908 d) v Štokholme 1912 e) v Antverpách 1920 f) v Sydney 2000
- 2) Čo znamená motto (heslo) OH v znení: „Citius, Altius, Fortius“?
a) šťastie praje pripraveným b) pomaly ďalej zájdeš c) rýchlejšie, vyššie, silnejšie d) prišiel som, videl som, zvíťazil som e) nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa f) nikdy sa nevzdávaj
- 3) Ktorý olympijský symbol symbolizuje prepojenie moderného olympijského hnutia s antickými olympijskými hrami?
a) olivová ratolesť b) olympijská medaila c) olympijský veniec d) olympijský oheň e) olympijský pohár f) olympijská holubica
- 4) Ktorý oficiálny predmet súvisiaci s OH má veľký trhový potenciál a vyjadruje kultúru a tradície hostiteľského mesta alebo krajiny?
a) dres b) maskot c) minca d) poštová známka e) odznak f) suvení
- 5) V ktorom meste sa nachádza Olympijské múzeum?
a) Lasagne b) Bern c) Ženeva d) Atény e) Oslo f) Lausanne

7.* Vyberte správne možnosti z odpovedí na nasledujúce otázky a zapíšte ich do odpoveďového hárka.

- a) V ktorom pohorí sa turistikou už od roku 1873 prioritne zaoberal Maďarský karpatský spolok?
Nízke Tatry, Vysoké Tatry alebo Veľká Fatra
- b) Na ktorý slovenský vrch boli organizované tzv. národné púte?
Devín, Kriváň alebo Sitno
- c) Ktorý športové náčinie priniesli do našich veľhôr lekárnik Karol Cornidesz a Mikuláš Szontagh?
sánky, lyže alebo korčule
- d) V ktorom meste sídlili centrálné športové zväzy (asociácie) v období existencie Rakúsko-Uhorska?
Bratislava, Budapešť alebo Košice

8.* Do odpoveďového hárka správne zapíšte podľa uvedených indícií osobnosť, ktorá sa zaslúžila o rozvoj športu na Slovensku.

- a) Básnik a vedec, podporovateľ zavedenia povinnej školskej telesnej výchovy, spracoval návrh na školskú reformu.
Andrej Sládkovič, Ján Kollár, Jozef Miloslav Hurban, Milan Rastislav Štefánik
- b) Pôsobil na slovenskom neštátnom cirkevnom gymnáziu v Revúcej, bol propagátor Sokola na Slovensku a autor prvej slovenskej učebnice telesnej výchovy.
Viliam Görög, Eduard Adamko, Ivan Branislav Zoch, František Pethe
- c) Podnietil rozvoj atletiky v Trnave, spolutvorca prvej koncepcie vysokoškolského štúdia telesnej výchovy na Slovensku, stál pri snahe založiť Slovenský olympijský výbor v roku 1939.
Ján Hajdócy, Milan Fila, Andrej Engel, Móric Beňovský
- d) Iniciátor založenia prešovského športového klubu ETVE, organizátor prvého futbalového zápasu na území Slovenska (1898).
Samuel Omnis, Juraj Luntzer, Alois Benjamin Svojsík, František Pethe

9.* Rozhodnite, ktoré z tvrdení týkajúcich sa olympijskej pochodne sú pravdivé a ktoré nepravdivé? Do odpoveďového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Od olympských hier v Mníchove v roku 1936 sa uskutočňuje formou odovzdávania štafety.
- b) Prvý bežec olympijskej štafety je vždy Grék.
2016
- c) Prvým miestom, z ktorého vychádza, sú ruiny antických Atén.
- d) V roku 1936 išla olympijská pochodňa aj cez územie Československa..
- e) Najvyšším mestom na našej Zemi, kam sa olympijský oheň dostal bol vrchol Mount Everestu.
- f) Olympijský oheň sa dostal už aj do vesmíru.
- g) Súčasťou olympijskej štafety bola slovenská strelkyňa Danka Barteková.

Danka Barteková na známke k OH

10.* Do odpovedového hárka dopíšte k príslušnému písmenu názov športu podľa uvedeného opisu.

- a) Dnešná súťažná forma tohto športu sa prvýkrát objavila v anglickom Wimbledone v roku 1860, ide o tradičný olympijský šport už od prvých novodobých OH, má množstvo disciplín, jeho súčasťou boli asfaltové holuby, ženy v tomto športe súťažia až od roku 1984.
- b) Vznikol v USA, kde je niekedy označovaný aj ako národný šport, ale v staroveku sa podobná hra hrávala už v Egypte, odpaľuje sa pri ňom loptička a presúva sa okolo mét, najznámejším slovom je „homerun“ (homeran), prvý klub bol založený v New Yorku v roku 1845.
- c) najrýchlejší kolektívny šport na svete, pochádza z Kanady, zmienka o prvom zápase je z roku 1855, najznámejšou trofejou je Stanleyho pohár, medzinárodná federácia má skratku IIHF.
- d) kombinovaný šport, spája vytrvalostný beh, plávanie a cyklistiku, inšpiráciou pre vývoj tohto športu boli skúšky pre plavčíkov v USA, najvýznamnejšia súťaž v rámci tohto športu sa nazýva Železný muž (Ironman), v programe OH je od hier v Sydney v roku 2000.
- e) Údajne je to šport bohatých a úspešných ľudí, vyvinul sa z hry, ktorú hrávali škótski pastieri s palicou a kamienkom, profesionáli sú od roku 1916 združení v asociácii označenej PGA, jedným z najznámejších hráčov je Eldrick „Tiger“ Woods.

11.* Vyberte správne možnosti z odpovedí na nasledujúce otázky a zapíšte ich do odpovedového hárka.

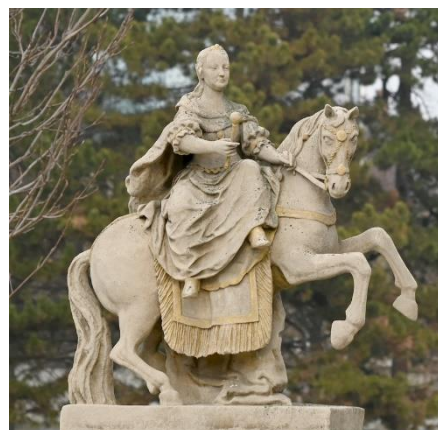
- a) V roku 1895 mohli Bratislavčania navštevovať krytú jazdiareň, plaváreň alebo kolkáreň Grössling.
- b) V roku 1903 bola otvorená v Tatranskej Lomnici bobová, sánkarská alebo rýchlokorčuliarska dráha.

Priečelie budovy Grössling

12. Rozhodnite o pravdivosti alebo nepravdivosti tvrdení, ktoré sa týkajú vlády Márie Terézie. V odpovedovom hárku zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Mária Terézia bola dcéra švédskeho cisára Karola VI.
- b) Na uhorský trón nastúpila na základe programovej sankcie.
- c) Najvýznamnejšou kultúrnou reformou počas jej vlády bol urbársky patent.
- d) Počas celej jej vlády bolo povolené v súdnictve vynucovanie priznania mučením.

13. Syn Márie Terézie Jozef II. pokračoval v reformách svojej matky. V súvislosti s jeho vládou správne doplňte do odpovedového hárka nasledujúce tvrdenia.

Jozef II. chcel zaviesť v celej monarchii jednotný jazyk, ktorým sa mala stať ... A ... Keďže sa nedal korunovať za českého ani uhorského kráľa, šľachta ho posmešne nazývala „...B... kráľ“. Jeho zásahom do nezávislého postavenia katolíckej cirkvi bolo zrušenie tých ... C ... , ktoré nevykonávali spoločensky užitočnú činnosť.

14. Do odpovedového hárka správne doplňte nasledujúce tvrdenia.

Na sklonku 18. storočia bolo vo Francúzsku rušno. Panovník ... A ... chcel nedostatok financií v krajine riešiť B ... daňou. K tomu však potreboval súhlas ... C... stavov. Následne vypukli nepokoje, ktoré vyvrcholili útokom na väznicu ... D ..., a tak v roku 1789 vypukla francúzska revolúcia.

15. Prečítajte si uvedené výroky o uhorských jakobínoch a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedovom hárku zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Museli sa stretávať tajne.
- b) Uhorsko sa malo podľa nich stať federatívnou republikou.
- c) Ich vodcom bol Ignác Martinkovič.
- d) V roku 1694 boli ich aktivity odhalené a mnohí z nich boli popravení.

16. Správne prepojte osobnosť s tým, čím sa preslávila. Do odpovedového hárka zapíšte len kombinácie písmen a čísiel.

- a) Napoleon I. Bonaparte 1) vojvodca používajúci defenzívny spôsob boja
- b) Michail Kutuzov 2) Code Civil
- c) Mikuláš I., ruský cár 3) obnovil francúzske cisárstvo
- d) Napoleon III. 4) potlačil povstanie dekabristov

17. Mohli sa stretnúť? V odpovedovom hárku správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) generál Alfred Kandid von Windischgrätz a panovník František Jozef I.
- b) rakúsky panovník František II. a Napoleon I. Bonaparte
- c) revolucionár Giuseppe Garibaldi a lekár Jean Henri Dunant
- d) francúzsky panovník Napoleon III. a nemecký kancelár Otto von Bismarck

18. Doplňte informácie, ktoré súvisia s výsledkami významných vojenských konfliktov a správne ich zapíšte do odpovedového hárka.

Sedemročná vojna (1756 – 1763) znamenala oslabenie Francúzska a Španielska a posilnenie vplyvu ... A ...

Vojenský konflikt medzi cárskym Ruskom a Osmanskou ríšou, ktorej pomáhali viaceré európske krajiny a vošiel do dejín ako Krymská vojna. Znamenal oslabenie jednej z bojujúcich strán. Jednalo sa o ... B ...

Výsledok občianskej vojny v USA (porážka Juhu) znamenal definitívne zrušenie ... C ... v tejto krajine.

19. Vytvorte správne dvojice medzi pojmom a jeho významom. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) genocída	1) ekonomický systém založený na súkromnom vlastníctve
b) konfederácia	2) teória založená na spoločenskej rovnosti
c) socializmus	3) voľný zväzok štátov
d) kapitalizmus	4) vyvražďovanie skupiny ľudí na základe príslušnosti k etniku či rase

20. Do odpovedového hárka správne zapíšte kombináciu roku a udalosti, ktorá sa v ňom stala. Dve udalosti sa udiali v rovnakom roku.

a) založenie Prešpurských novín	1) 1783
b) založenie Slovenského učeného tovarištva	2) 1787
c) vydanie Jazykovedno-kritickej rozpravy o slovenských písmenách	3) 1792
d) vydanie románu René mládenca príhody a skúsenosti	

21. Pozorne si prečítajte nasledujúci text a nájdite v ňom šesť chýb. Zapíšte ich do odpovedového hárka a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť.

Od tridsiatych rokov 19. storočia sa **ohniskom** slovenského **národného hnutia** stávalo evanjelické lýceum v Trnave. Jeho žiaci a aj priatelia Ľudovíta Štúra sa v roku 1836 vydali na **hrad** Nitra. V tomto období zoslabla **maďarizácia** a Ľudovítovi **Štúrovi** povolili prednášať na evanjelickom **lýceu**. V roku 1843 **vydal** Ľudovít Štúr dielo *Nárečie slovenské alebo potreba čítania v tomto nárečí*.

Autori: PaedDr.. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: NIVaM, 2025 a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády